

یحیی بن حبش سهروردی

شهاب‌الدین یحیی بن حبش سهروردی، معروف به «[شیخ اشراق](#)»، از برجسته‌ترین چهره‌های [حکمت اسلامی](#) و فرهنگ ایران زمین و گوهری تابناک در میان همه فرزندان [عالم](#) است.

فهرست مندرجات

- ۱ - [معرفی اجمالی](#)
- ۲ - [تحصیل](#)
- ۳ - [افشای نلخواسته اسرار](#)
- ۴ - [صدور دستور قتل](#)
- ۵ - [نوشته‌های درباره سهروردی](#)
- ۶ - [بررسی قتل وی](#)
- ۷ - [آثار](#)
  - ۷.۱ - [حکمت الهی یونان](#)
  - ۷.۲ - [حکمت مشاء](#)
  - ۷.۳ - [حکمت ایران باستان](#)
  - ۷.۴ - [تعالیم اسلامی](#)
- ۸ - [آثار سهروردی](#)
  - ۸.۱ - [کتاب‌های فلسفی زبان عربی](#)
  - ۸.۲ - [رساله‌های عرفانی به زبان پارسی و عربی](#)
  - ۸.۳ - [ترجمه‌ها و شروح قرآن و احادیث](#)
- ۹ - [عناوین مرتبط](#)
- ۱۰ - [منبع](#)

معرفی اجمالی

وی در [سال ۵۴۹ ق](#)، در قریه سهرورد [زنجن](#) دیده به جهان گشود. در [مراغه](#) نزد مجد‌الدین جیلی به تحصیل پرداخت و [اصول فقه](#) را آموخت. در همین شهر و در محضر همین استاد، با [فخر رازی](#) همدرس بود.

تحصیل

وی برای تکمیل تحصیلات و معلومات خود از مراغه، راهی [اصفهان](#) شد و در این شهر با افکار و آرای [شیخ الرئیس](#) (ابن سینا) که در آن [زمان](#) در کمال [شهرت](#) بود، آشنایی کامل یافت.

افشای نلخواسته اسرار

وی در بیان مسائل، بی‌پاک بود و صراحت لهجه او گاهی به فاش شدن اسرار [سیر و سلوک](#) و رموز عرفان منجر می‌شد. سرانجام، فقهای قشری عامه که تنها به ظواهر [شریعت](#) توجه داشتند، علیه او شوریدند و سخنانش را خلاف [اصول دین](#) پنداشتند؛ تا جایی که «ملک ظاهر» را به [قتل](#) او تشویق کردند. ملک که در باطن به [شیخ](#) ارادت می‌ورزید، به خواسته [فقها](#) وقعی ننهاد و از قتل او [ایا](#) کرد.

صدور دستور قتل

فقه‌ها هم بیکار ننشستند و شکوائیه‌ها نزد «صلاح الدین ایوبی» فرستادند و انجام این کار را از او خواستند. صلاح الدین، به ملک ظاهر نامه‌ای نوشت و به بهانه برخی ملاحظت سیاسی، دستور قتل او را داد. فقه‌ها هم به اصرار خود ادامه دادند؛ تا سرانجام، ملک ظاهر، برخلاف میل باطنی خود، وی را در حلب زندانی کرد. ایشان در [زند](#) در سن ۳۶ یا ۳۸ سالگی، در سال ۵۸۷، به نحو مرموزی بدرود [حیات](#) گفت.

نوشته‌ای درباره سهروردی

اکثر تنکرة نویسان اسلامی، توجه زیادی به دقایق حیات وی نداشته و حتی برخی او را با اعضای خانواده معروف سهروردی که از بزرگان عرفان و تصوف بوده‌اند، اشتباه کرده‌اند. فقط شاکرد و مرید او، شمس الدین شهرزوری است که در «نزهة الأرواح و روضة الأفراح»، فصل مفصل و بسیار مهمی را درباره استاد خود نگاشته است، اما حتی این شرح که خواننده را با بسیاری از خصوصیات اخلاقی و فکری وی آشنا می‌سازد، درباره چگونگی تحولات دوره آخر حیات او مطالب کافی در دسترس قرار نمی‌دهد؛ فقط خواننده را با نابغی بزرگ آشنا می‌سازد که به [عزت](#) حنث ذهن توأم با نوعی گستاخی و بی‌سیاستی، دانما با علمای زمان خود در ستیز و [مجادله](#) بود و سرانجام، به نحوی که آشکار نیست، قربانی این امر شد.

بررسی قتل وی

چگونگی [قتل](#) و یا وقت وی، درخور تحقیق دقیق تری است، نه فقط برای روشن کردن جریانات حیات او، بلکه چون چگونگی این واقعه و علل آن، با تحولات بعدی [عالم اسلامی](#) و سیر حکمت اسلامی، توأم است و کلیدی است برای فهم این مطلب. گرچه، وی در حلب وقت یافت، نام او در آن دیار، به کلی فراموش شد؛ به طوری که [قبر](#) او امروز در پاسگاهی قرار گرفته و فقط عده قلیلی از دانشمندان، از وجود آن خبر دارند؛ درحالی که همین [حکیم](#)، به زودی نفوذ فراوانی در [ایران](#) از خود به جا گذاشت و از مهمترین عوامل حیات فکری بعدی ایران و [عالم تشیع](#) به شمار می‌آید.

آثار

«حکمة الاشراق»، مهمترین اثر فلسفی او به شمار می‌رود که منابع آن عبارتند از:

← حکمت الهی یونان

او در مین یونانین برای فیثاغورث، امپدکلس و به ویژه [افلاطون](#)، ارزش و احترام خاصی قائل بوده و افلاطون را «امام الحکماء» و پیشوای حکمای اشراق می‌داند. مقام علمی [ارسطو](#) را می‌ستاید، اما افلاطون را بسی برتر از وی می‌داند.

← حکمت مشاء

وی با حکمت مشاء، به ویژه افکار [ابن سینا](#) نیز آشنایی کامل داشته و بدون شک، اجزایی از حکمت مشرقی و قطعاتی از کتب «الانصاف» ابن سینا را در دسترس داشته است.

← حکمت ایران باستان

او به حکمت پارسی و شخص [زرتشت](#) توجه خاصی داشته و پاره‌ای از مطالب و برخی از اصطلاحات حکمت اشراق را از [اوستا](#) و منابع پهلوی گرفته است. او در کتب «حکمة الاشراق»، از زرتشت با عنوان حکیم فاضل نام برده و خود را زنده کننده حکمت ایران باستان معرفی کرده است.

← تعالیم اسلامی

وی حکیمی [مسلمان](#) و معتقد و پایبند به ظاهر و باطن [دین](#) بوده و در [فقه اسلامی](#) کتب نوشته است و [سور قرآنی](#) را تفسیر کرده و کتب او سرشار از آیات و [روایت اسلامی](#) است. وی دوگانه پرستان و پیروان مانی و مزدک را آشکارا نکوهش می‌کند.

آثار سهروردی

آثار سهروردی در موضوعات مختلف است که به برخی از آن‌ها اشاره می‌نمایم.

← کتب‌های فلسفی زبان عربی

۱. [حکمة الاشراق](#)
۲. [تلویحات](#)؛
۳. مقاومت؛
۴. مطارحت.

← رساله‌های عرفانی به زبان پارسی و عربی

۱. عقل سرخ؛
۲. آواز پر جبرئیل؛
۳. لغت موران؛
۴. صغیر سیمرخ؛
۵. هیکل النور؛
۶. الواح عمادی؛
۷. کلمة التصوف؛
۸. پرتونامه.

← ترجمه‌ها و شروح قرآن و احادیث

۱. ترجمه فارسی رساله الطیر ابن سینا؛
۲. شرحی بر اشارات و تنبیهات؛
۳. تفاسیری بر چند [سوره قرآن](#) و برخی [احادیث](#)؛
۴. الواردات و التقدیسات که دعاها و مناجات نامه‌هایی به [زبان عربی](#) است.

عناوین مرتبط

[حکمة الاشراق](#)

منبع

نرم افزار عرفان ۳، مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی.

رده‌های این صفحه: [تراجم](#) | [حکیمان](#) | [فلاسفه](#)